BLOGI

Blogi: Opintolainat kasvavat ennätysvauhtia, suurin syy opintotuen uudistukset

29.9.2017 – Tilastot

KIRJOITTAJA
Markus Aaltonen
Neuvonantaja

Opintolainojen kokonaismäärä kasvaa parhaillaan ennätysvauhtia.[1] Suurimpana syynä tähän ovat opintolainan valtiontakauksen korotukset, mutta myös opintolainan ottajien määrä on kasvanut.

Elokuun alussa tuli voimaan opintotukiuudistus, jonka myötä opintolainan valtiontakauksen määriä korotettiin kaikilla opiskelijoilla. Esimerkiksi Suomessa opiskelevat korkeakouluopiskelijat voivat nyt nostaa valtion takaamaa opintolainaa 650 euroa kuukaudessa aiemman 400 euron sijaan. Uudistusten myötä opintolainaa voi nostaa opintojen aikana jopa yli 30 000 euroa.

Opintotukiuudistuksen muita merkittäviä muutoksia olivat korkeakouluopiskelijoiden opintorahan pienentäminen toisen asteen opintorahan tasolle ja opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin. Myös uusien korkeakouluopiskelijoiden enimmäistukiaika lyheni.

Muutos opintolainojen valtiontakauksessa näkyi tilastoissa heti elokuussa, kun syyslukukauden opintolaina tuli nostettavaksi. Opintolainoja nostettiin 143 milj. euron edestä, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Perinteisesti opintolainojen nostoissa on nähty tällainen piikki myös tammikuussa, kun kevätlukukauden opintolainat ovat tulleet nostettaviksi. Vuonna 2017 elokuuhun mennessä opintolainoja on nostettu hieman yli 400 miljoonan euron edestä, mikä on enemmän kuin vuoden 2016 aikana yhteensä.

1. Ks. Suomen Pankin tilastotiedote 29.9.2017: Opintolainoja nostettiin elokuussa ennätysmäärä.

Kuvio 1

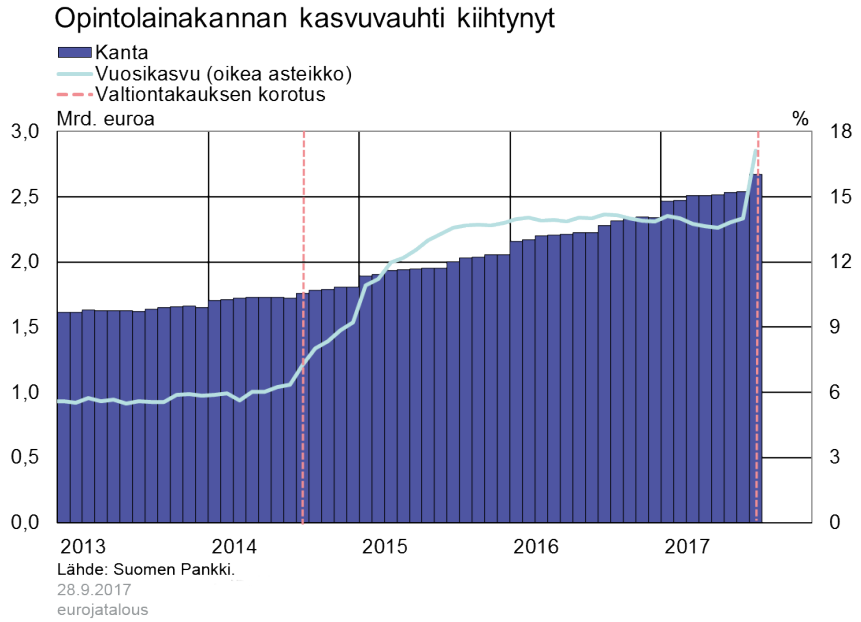

Opintolainanostojen kasvu näkyy myös opintolainakannan kasvuvauhdissa, joka kiihtyi elokuussa ennätyslukemiin ja oli 17,2 %. Euroissa mitattuna opintolainakanta on tällä hetkellä historiallisen korkealla tasolla 2,7 mrd. euroa. Opintolainakanta on aikaisemminkin ylittänyt 2 mrd. euron rajan: näin tapahtui 1990-luvun laman aikaan, jolloin opintolainakannan arvo oli korkeimmillaan 2,1 mrd. euroa – nykyrahaksi muutettuna summa on jopa hieman enemmän kuin opintolainakanta tällä hetkellä.

Nykyisellä kasvuvauhdilla opintolainakanta ylittäisi 3 mrd. euroa ensi vuonna ja 4 mrd. euroa vuoden 2020 alkupuolella. Edellisen kerran, kun valtiontakausta korotettiin, vauhti kiihtyi selvästi vielä korotuksen jälkeisinä kuukausina. Nyt korotus oli aiempaa paljon suurempi, joten kasvu saattaa vielä kiihtyä jatkossa.

Kelan maksamat opintolainahyvitykset saattavat toisaalta näkyä tulevaisuudessa isoina lyhennyksinä opintolainakannassa, mikä hillitsisi kannan kasvua. Vuoden 2014 opintotukimuutoksessa voimaan tullut opintolainahyvitys pysyi nyt ennallaan. Määräajassa opintonsa suorittavien opiskelijoiden lainoista 2 500 euroa ylittävästä osuudesta hyvitetään 40 % tiettyyn ylärajaan asti. Esimerkiksi Suomessa suoritetulle, 300 opintopisteen korkeakoulututkinnolle opintolainahyvitys on enintään 6 200 euroa. Käytännössä Kela lyhentää hyvityksen verran opintolainaa opiskelijan puolesta.

Opintolainakanta ei ole kasvanut ainoastaan uudistusten myötä nousseiden lainaerien vuoksi. Myös opintolainaa nostaneiden määrät ovat olleet selvässä kasvussa viime vuosina. Kelan tilastojen mukaan vuonna 2016 syksyllä aloittaneista korkeakouluopiskelijoista 34 % nosti opintolainaa syyslukukauden aikana, kun esimerkiksi vuonna 2011 lainaa nostaneita oli vain 17 %. Vuonna 2016 aloittaneiden opiskelijoiden opintolainanostot olivat lähellä enimmäismääriä.

Lainan ottajien määrän kasvusta kertoo myös opintovelallisten kokonaismäärä, joka on ollut selkeässä kasvussa viimeiset vuodet. Kelan tilastojen mukaan lukuvuonna

2015–2016 opintovelallisia oli 354 735, kun kolme vuotta aikaisemmin opintovelallisia oli alle 300 000. Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan työssäkäyvien opiskelijoiden määrät ovat vähentyneet, mikä osaltaan selittää sitä, että opintolainojen kysyntä on vilkastunut.

Kuvio 2

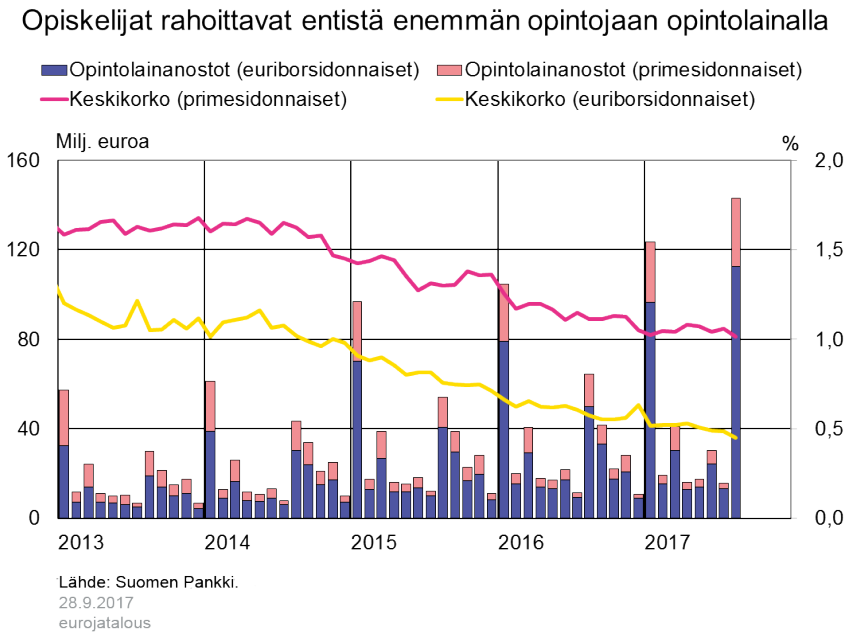

Korkojen osalta tilanne on nyt erilainen kuin 1990-luvun laman jälkeisenä aikana, sillä opintolainojen korkotaso oli tuolloin moninkertainen nykyiseen verrattuna. Opintolainoja myönnetään tällä hetkellä ennätysmatalalla korolla. Opintolainat ovat valtiontakauksen myötä vähäriskisiä pankeille, mikä näkyy myös opintolainojen alhaisina marginaaleina.

Elokuussa 2017 nostettujen opintolainojen keskikorko oli 0,57 %. Nostetuista lainoista 79 % sidottiin euriborkorkoihin ja 21 % primekorkoihin. Elokuussa 2017 euriborsidonnaisten lainojen keskikorko oli 0,45 % ja primesidonnaisten 1,02 %. Opintolainoissa käytetään viitekorkona huomattavasti enemmän primekorkoja kuin muissa kotitalouslainoissa.

Kelan tietojen mukaan useimpien opiskelijoiden kokonaisuudessaan saama tuki suurenee uudistusten myötä, kun tukeen lasketaan opintoraha, asumistuki ja opintolaina. Tuki kasvaa pääosin opintolainan kautta, mutta opintolainassa on huomattavia etuja kuten matala korko verrattuna muihin kotitalouslainoihin ja opintolainahyvitys määräajassa valmistuneille. Suurempi tuki antaa paremmat mahdollisuudet päätoimiseen opiskeluun ja sitä kautta nopeampaan valmistumiseen.

Avainsanat

opintolaina, opintotuki, tilastot